№ 244 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 6 1903 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 6 № 244

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թղթակցութիւնները ստորագրված պիտի լինեն.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).
Ստորագրութիւն ընդունվում է ամեն ժամին.
Յայտարարութիւնների համար վճարվում են իւրաքանչիւր տողին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Կիրակի, նոյեմբերի 9-ին, առաւօտեան 11 ժամին, Թաղման քառասնորդ օրը՝

ԴՊՐԻՑ ՍԻՐԵՑ ՔԱՂԱՆԵԱՑ ԵՍԱՅԵԱՆՑԻ

դստերը և փեսաները խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին շնորհ բերել Քութայիսի հայոց եկեղեցին և յարգել հանգուցեալի յիշատակը, ուր և կը կատարվի ս. պատարագ և հոգեհանգիստ։ 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կուլտուրական զարգացման հարցը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Միակ միջոցը կրթութիւնն է. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հեռաւոր Արեւելքում. Ի՞նչ է կատարվում Մակեդոնիայում. Կ. Պոլսի լրագիրներից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մենք սողում ենք։

ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Մենք չենք կարող չարձանագրել, որ մեր մէջ յաճախ լսվում են ձայներ, որոնք բացասում են քաղաքակրթական մեր առաջխաղացութեան բարիքները, որոնք արհամարհանքով են վերաբերվում դէպի եւրոպական մտքի այն նուաճումները, որ կատարված են մեր կեանքի մէջ։ Այն մտաւոր հոսանքները, որոնք մտել են ժողովրդի մէջ, չեն գնահատվում իրանց ժամանակակիցներից և մատնվում են ոչ միայն արհամարհանքի, այլ և նոյն իսկ հալածանքի։

Ինչպէս մի երիտասարդ չէ զգում յաճախ իր մատաղ ույժերի, իր նախանձելի առողջութեան բարեմասնութիւնները և սկսում է նրանց իսկական գին տալ, երբ արդէն կորցրած է լինում իր երիտասարդական թարմութիւնը, այնպէս էլ երբեմն ժամանակակիցները չեն կարողանում գնահատել իրանց ժամանակ եղած մտաւոր կեանքը ու իրանց գործողներին և յետոյ շատ ուշ ափսոսվում են, երբ կեանքի մէջ արդէն երևան են եկել անհոգութեան և անփութութեան հետևանքները և մտաւոր թարմութեանը սկսել է փոխարինել մտաւոր թմրութիւն։

Այնպիսի ժողովուրդներ, ինչպիսիներն են Կովկասի ժողովուրդները, որոնք դեռ նոր են սկսել ապրել եւրոպական քաղաքակրթական կեանքով և միայն առաջին թոյլ և անհաստատ քայլերն են կատարում իրանց զարգացման ասպարէզում, պէտք է մանաւանդ շատ զգոյշ լինեն իրանց առաջադիմութեան հարցերում և չը մոռանան, որ առանց եւրոպական կուլտուրայի, առանց գիտութեան առատ ներգործութեան, առանց մշտական շփման լուսաւոր գաղափարների հետ, նրանք անկարող են ապահովել երկրի առաջադիմութիւնը։ Այն օրը, երբ կը սպառվի քաղաքակրթութեան աղբիւրի կենսաբար հոսանքը մեր ասիական կեանքի մէջ, այն օրից կը սկսվի ժողովրդի իսկական դժբաղդութիւնը։

Անկասկած մեր նահապետական կեանքը, մեր հին իրականութիւնն ունի և պահպանել է իր մէջ գեղեցիկ բարեմասնութիւններ, բայց նա անբաւական է լիակատար և ընդարձակ կուլտուրական կեանք ստեղծելու և առաջադիմութիւնը ապահովելու։ Անհրաժեշտ է, որ եւրոպական քաղաքակրթութեան սկզբունքները և գիտութեան ցուցումները հանդէս գան թէ հնի լաւագոյն ժառանգութիւնը բարեկարգելու և թէ նոր հիմունքներ դցելու անընդհատ և ընդարձակ մտաւոր զարգացման համար։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻԱԿ ՄԻՋՈՑԸ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆՆ Է

Եթէ տասնիններորդ դարը պատմութեան մէջ իրաւ բնորոշող շատ ածականներ է վաստակել, կարծում եմ, որ այդ ածականների մէջ ոչ պակաս նշանաւոր դիրք է գրաւում «աշխատանքի բաժանման դար» յատկանիշը, առանց որի անհասկանալի կը լինէր նրա այն հսկայական առաջադիմութիւնը, որի բարձունքի վրա կանգնած են այսօրվայ կուլտուրական երկրների ազգութիւնները և որը մի ամուր հիմք է կազմում քսաներորդ դարի արագընթաց առաջադիմութեան համար։ Եւ այսօր իւրաքանչիւր մի ազգութիւն, հասարակութիւն, եթէ չէ ցանկանում իր կեանքը գոյութեան կռւում անապահով կացուցանել, պէտք է ճանաչէ այդ խոշոր հիմքը և նրան դիմէ, այսինքն աշխատանքի բաժանման։

Ահա հէնց դուռ այդ տեսակէտից էլ պէտք է նայել գիւղատնտեսական պարապմունքների վրա։ Մի երկրի գիւղական ազգաբնակութիւն, եթէ չը կարողացաւ իր ընտրած գլխաւոր պարապմունքներով իր տարեկան ապրելը հայթայթել, որքան էլ նա սիրէ ու փայփայէ «հայրենիքի» գաղափարը, որքան էլ թանգ լինի նրա համար իր ծննդավայրը, նախնիքների յիշատակը և այլ շոյող ու գուրգուրող զգացմունքներ, այնուամենայնիւ նա վերջը ստիպված կը լինի թողնել իր այդ անտեսական ապահովութիւն չը խոստացող պարապմունքների ասպարէզը և ուրիշին դիմել աւելի բարւոք կեանք անցկացնելու համար։

Փաստերը ցոյց են տալիս, որ մեր գիւղացիները հէնց այդօրինակ դրութեան մէջ են, այսինքն իրանց ընտրած պարապմունքներով չեն կարողանում յագուրդ տալ իրանց, թէև խղճուկ ու աղքատիկ, պահանջներին և ստիպված են դէպի խոշոր ինդուստրիական կենտրոնները քաշվել աշխատանքի նոր ասպարէզ որոնելու համար։ Շատերը այդ երևոյթը բացատրում են հողի պակասութեամբ, գիւղական վաշխառուներով ու կողմնակի աշխատանքների բացակայութեամբ. բայց դժբախտաբար դրանք միայն միջոցներ են, որոնք գիւղացիների գաղթը աւելի արագացնում են, և դրանց վերացմամբ ոչ մի էական փոփոխութիւն չէ մտնել գիւղացու անտեսութեան մէջ։

Գիւղացին վաշխառուին է դիմում, որովհետև անտեսական անապահով վիճակի մէջ է. իսկ անտեսական անապահով դրութեան պատճառը հողի պակասութիւնը չէ և ոչ էլ կողմնակի աշխատանքների բացակայութիւնը, ինչպէս կարծում են շատերը։ Այսօր մեր գիւղացին իր ունեցած միջոցներով հազիւ հազ է կարողանում մշակել իր ունեցած հողերը և դաշտային աշխատանքների ժամանակ նա մի րոպէ հանգստանալու ժամանակ չունի, և եթէ իր այդ երկարաձիգ տաժանելի աշխատանքով չէ կարողանում ապահովել իր կեանքը, ինչպէ՛ս կարող է կողմնակի աշխատանքների վրա յոյս կապել։ Մեր մէջ շատ են յարձակվում բնութեան անհիւրընկալ ժամանակի, այն է 2 ձմեռային աշխատանքների բացակայութեան վրա, որով իբր թէ գիւղացին կը քայքայէ իր դրութիւնը. բայց այդ մարդիկ բոլորովին չեն ուզում մտածել, որ գիւղացու արտադրութիւնը իր կոպտութեան և թանգութեան պատճառով որ և է տեղ ընդունելութիւն գտնել չէ կարող այս աշխատանքի բաժանման դարում, և մենք տեսնում ենք, որ կուլտուրական երկրներում այդ մասին էլ բոլորովին չեն մտածում։ Բայց տեսնենք որքան է տևում այդ դժբախտացնող ժամանակը.

Խաղողին յատուկ կլիմայում գիւղատնտեսական դրսի պարապմունքները տևում են մօտաւորապէս՝

Մարտի 15 մինչև նոյեմբերի 15=260 օր մնում է 105 օր
Ցորենի յատուկ կլիմայում
Մարտի 25 մինչև հոկտեմբ. 31=221 „ „ 144 „
Հաճարին յատուկ կլիմայում
Ապրիլի 16 մինչև հոկտեմբ. 20=188 „ „ 177 „

Եթէ այս թւերից դուրս գանք կիրակի և եկեղեցական տօն օրերը (կայսերական տօն օրերը գոյութիւն չունեն մեր գիւղերում) կը ստանանք մօտաւորապէս հետևեալը.

	Ամառային շրջանում	Ձմեռային շրջանում
Խաղողին յատուկ կլիմ.	207	83
Ցորենին „ „	175	115
Հաճարին „ „	150	140

Բերած թւերը լիովին վկայում են, որ մի երկիր որքան տաք և մեղմ կլիմայ ունի, այնտեղ դրսի աշխատանքները աւելի երկարատև են, և որովհետև անբարեյաջող կլիմաներում մեծ դեր է խաղում անասնապահութիւնը, որը ձմեռային ժամանակներում անգամ աւելի շատ հոգատարութիւն է պահանջում, դրա համար էլ մենք այստեղ կը զբաղվենք խաղողին յատուկ կլիմայով, այսինքն երբ ամառային կամ դրսի աշխատանքների շրջանը տևում է 207 օր, իսկ ձմեռայինը կարող է տևել 83 օր։ Թէև ես իմ հետևեալ հաշուետւութեանս մէջ ձմեռային պարապմունքները ի նկատի չեմ առնելու, բայց պէտք է յիշել, որ այդ ժամանակ էլ հայ գիւղացին ամեն մի յարմար դէպք աչքից չէ թողնում և բաւ կարելւոյն օգտվում է։

Դրսի աշխատանքների ժամանակ, քրտինքի մէջ կորած հայ գիւղացին աշխատում է առաւօտեան ժամի 4-ից մինչև երեկոյեան ժամի 8-ը անընդհատ, այսինքն օրական 16 ժամ, մի աշխատանք, որին միայն հայ գիւղացին կարող է դիմանալ հայրենի օդի կենսատու ներգոր-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԵՆՔ ՍՈՂՈՒ՛Մ ԵՆՔ

(Շարունակութիւն)

Առաջինը խօսեց բժիշկը։

—Ի՞նչ ես կամենում։

Պատասխանը մի փոքր ուշացաւ. բժիշկը սպասում էր առանց անհամբերութեան. մարդը շարունակում էր լռել և չեշտակի նայել բժշկին։

—Ի՞նչ ես կամենում, ինչով ես հիւանդ։

—Ես... ոչինչ, հէնց այնպէս մտայ, փողոցից անցայ այս տանով, տեսայ... եկայ մի փոքր զրոյց անելու... մենք հին ծանօթներ ենք... այնպէս չէ։

Բժիշկը յօնքերը կիտեց, մտմտաց, զանգը տուեց և ծառան ներս եկաւ։

—Կանգնիր այստեղ, հրամայեց նա ծառային։ Այցելուի պատասխանը շատ էր տարօրինակ. նա յամենայն դէպս խոհեմութիւն համարեց ծառային իր մօտ ունենալ։ Ապա կրկին դարձաւ իր այցելուին։

—Ես քեզ հարցնում եմ՝ ինչու համար ես եկել ինձ մօտ։ Վերջին բառերը բժիշկն արտասանեց մէկիկ մէկիկ և [illegible]։

—Ես եկայ... այսինքն եկայ փողոցից, որ տեսեմ...

«Հը, հը, չուա, Թըրը՛խկ...» լսվեց դրսից շինութեան վրա աշխատողների ձայնը, այնտեղ մի քանի հոգի մի մեծ գերան բարձրացրին և վար ձգեցին չառաչիւնով։

—Ա՛խ թշուառականներ, մտմտաց բժիշկը, ոչինչ չեն թողնում հասկանալ։

—... եկայ, որ տեսեմ, շարունակեց մարդը, ախր բժիշկ, իմ այս ոտքը դուք էք կտրել։

—Ե՞ս։

—Հա, դուք։

—Չեմ յիշում, կարող է պատահել։

—Չէք յիշում... տարօրինակ է... մի ամբողջ ոտք, կենդանի միս ու ոսկոր՝ և չէք յիշում... իսկ ես յիշում եմ, շարունակեց նա մի ժպիտով, որ բժշկին դուր չեկաւ, հա, ես լաւ եմ յիշում... կտրեցիք. երբ աչքերս բացի, ձեր ձեռքի մէջ բռնած՝ նայում էիք և ասացիք՝ «լաւ ոտք ունէր անիծածը...» և յետոյ դէն գցեցիք. իմ մի մասն էր, մարմնիս մասը, կարևոր մասը, այնպէս չէ՞ բժիշկ... դէն գցեցիք, ինչպէս անպէտք, փչացած էր, պատից ընկայ, շինութեան պատից՝ փշրվեց... ոսկորների սուր կտորները դուրս էին ցցվել կաշուի տակից սուր-սուր... յետոյ դուք կտրեցիք, դէն շպրտեցիք։ Զարմանալի է... մի ամբողջ ոտք, մասս չէր, մի ամբողջ ոտք, այո, այս կիսատ ոտքիս մասը և... չէք յիշում, զարմանալի է, ես կարծում էի, որ դուք կը յիշէիք... դէ մարդ ախր սիրտ կայ... այնպէս լաց է գալիս ինքն իրան, ուրիշի...

—Լաւ, ընդունենք, թէ յիշում եմ, ես եմ կտրել քո փշրված ոտքը, յետոյ...

—Յետոյ այն... չը նեղանաք, դէ ես ուզում եմ արդար բան ասել. յետոյ այն, որ դուք անողորմ... «Քաշիր, հը՛ը, Թըր՛խկ։ շըր՛խկ, դը՛ռռ...» լսվեց դրսից։

—Ա՛խ վայրենիներ, գոչեց բժիշկը, ինչ ասացիր.

—... դուք անողորմ ու չար մարդ էք, չար ու անսիրտ։

—Գժվել ես, նոյն օրը շանսատակ կը լինէիր, եթէ չը կտրէի, ես չար մարդ եմ։

—Հա, հա, չար մարդ, անողորմ մարդ, ինչու կտրեցիք իմ ոտքը, ինչու... շանսատակ կը լինէի, աւելի լաւ, իսկ այժմ... այժմ էլ եմ շանսատակ լինում ես, սիրելի բժիշկ, այժմ էլ եմ մեռնում... վայրկեան առ վայրկեան, ժամ առ ժամ, մաս մաս, և ինչպէս եմ մեռնում... նա ձայնը ցածրացրեց՝ սողալով, բժիշկ, սողալով...

Բժիշկը կրկին յօնքերը կիտեց, մի փոքր մտածեց. նա կարող էր իսկոյն դուրս վռնդել այս անհաճոյ այցելուին, որի ներկայութիւնը այնպէս ճնշում էր, բայց այդ չէր կարողանում անել. նրա փոխարէն ձեռքի նշանով ծառային դուրս ուղարկեց։ Այս մարդն իր նողկալի արտաքինի տակ ծածկում էր մի մութ բան, արդեօք մի մռայլ ահաւոր ույժ, մի մեծ ցաւ, թէ մոռացված, տրորված ճշմարտութիւն։ Բժիշկը լաւ չէր զգում իրան։

—Ես հասկանում եմ... դու այլ ևս չես կարողանում աշխատել... տանջվում ես... բայց կեանքը... դէ տանջանք միշտ կայ... ամեն մարդ էլ...

Մարդը մի վայրենի քրքիջով ընդհատեց նրա խօսքը։

—Շատ ենք լսել, օօ, չափազանց շատ... «կեանքը... տանջանք... ամեն մարդ էլ...» կշտացանք այդ բոլորից, շատ ենք լսել, սիրելի բժիշկ. տանջանք, միայն տանջանք... ոչ, ես սողում եմ, և յետոյ, ախր այս անիծած աշխարհում ամեն մի տանջանք գոնէ իր անունը, իր արժէքը պէտք է ունենայ. ես առաջ էլ էի տանջվում, ոսկորներս ճռճռում էին բեռների տակ, դէ ասում էին դա աշխատանք է, սև աշխատանք, էլի անուն է, այնպէս չէ՞, դէ աշխարհը ողջ անունների վրա է... մէջը փուչ է, բան չը կայ... իսկ այժմ, ինչ է իմ տանջանքի անունը, ո՞րն է նրա արժէքը։ Հը՞, ո՞րն է, ասացէք բժիշկ, ո՞րն է...

Նրա մի ձեռքում սաստիկ ճնշումից դողդողում էր դաւազանը, մարմինը ցնցվում էր, արիւնոտ չորերով պատած կարված ոտքի այն մնացորդը երերվում էր յետ ու առաջ, իսկ աջ ձեռքը նա բարձրացրել էր սպառնալի կերպով դէպի բժիշկը, կարծես հաշիւ էր պահանջում իր կրածների համար։

Բժիշկը տակայն էլ վեր չէր նայում, նա գլուխը քաշ գցեց ոչ ամօթից կամ խղճի խայթից, այլ մի ուրիշ բանից, որ նա որոշել չէր

ծութեան տակ. և աշխատանքի այդ անտղութիւնը ինդուստրիական քաղաքների ամենայետ ընկած անկիւններում անգամ անկարելի է գտնել. բնականօրէն հարց է ծագում, ո՞րքան է գնահատվում գիւղացու այդ երկարաձիգ աշխատանքը, որով նա չէ կարողանում իր աղքատիկ պահանջներին բաւարարութիւն տալ. չատ դժուար է բոլորովին ճշգրիտ պատասխան տալ, բայց մօտաւորապէս հաշւելը կարելի է անել:

Մի գիւղացի, որի ընտանիքը բաղկացած է երկու աշխատանքի ընդունակ որդիներից, ներկայ հանգամանքներում նրա վրա ծախսում է ամենաշատը 150—200 ռուբլի. ուրեմն հարկաւոր է, որ այդ 4 անդամեայ ընտանիքը դրսի աշխատանքների ժամանակ օրական վաստակէ 75—100 կոպէկ. և եթէ ի նկատի ունենանք, որ մեր այսօրվայ տեխնիկական կեանք վարող գիւղացիները պարտքերի մէջ են խրված, այն ժամանակ [illegible] պէտք է գալ այն եզրակացութեան, որ այդ չորս անդամեայ ընտանիքը օրական աւելի քիչ է ստանում քան 75 կոպէկ. միջին հաշւով, [illegible]

[illegible] վածը և այսօր հայ գիւղացին ևս զգում է լուսաւորութեան կենսատու փրկարարութիւնը: Ի դէպ յիշեմ մի շատ բնորոշ փաստ. տարիներ առաջ, երբ ազգագրական նիւթեր հաւաքող ուսուցիչս ոտք էր կոխել իմ հայրենի գիւղը և գիւղացիները հաւաքած իր չուրջը քաղցր քաղցր զրուցում էր նրանց հետ, որոնց դէմքի վրա ուրախութեան և զարմանքի նման մի բան էր խաղում, հայրս, որ մի գիւղացի է և հակա-ալկօհօլական, այդ օրը ճաշի վրա յանկարծ վեր է կենում և գինու բաժակը մի առանձին բաւականութեամբ օդի մէջ ճօճելով, հետևեալ կենացն է խմում. «Վարժապետ, մեր երկիրը խիստ խաւար է, իսկ ձեզ նման մարդիկ մի մի ճրագներ են այդ խաւարի մէջ. մենք կոյր չենք և չենք վախենում ճրագներից, դրա համար էլ ես խմում եմ իմ համագիւղացիներիս հետ ձեզ նման կրթված մարդկանց կենացը. Թող բազմանան այդ ճրագները, որի մէջ է կայանում մեր ազգի և եկեղեցու բարգաւաճումը»: Ու սա անհատական կարծիք չէ, այլ հաւաքական. իսկ ինչ ասեմ յարգելի ուսուցիչս. «...Հայ գիւղացիներ, դուք էք մեր պատուանդանը, մեր հիմքը, և մենք միայն ձեր պատուղները, որի համար և պարտական ենք ձեզ մեր ամբողջ կեանքով. դուք էք, որ ամբողջ դարեր տոկունութեամբ և ոյժով պահպանել էք ամեն ինչ. և այսօր իւրաքանչիւր մի կրթված մարդ պարտաւոր է իր հիմքի մասին մտածել և նրան ծառայել, իսկ նրանք, որոնք որ հրաժարվում են այդ պատուաբեր պաշտօնից, նրանք թերուսներ են և դուք էլ ամենևին չը պէտք է ուշադրութիւն դարձնէք նրանց վրա...»: Աւելի, քան ճիշդ նկատողութիւն և ուրիշ բան էլ անկարելի էր սպասել:

Այո, իսկական կրթութիւն ստացած երիտասարդներ, տուէք մեր գիւղացուն ուսում, կրթութիւն, տարածեցէք նրա մէջ լուսաւորութիւն, սովորեցրէք նրան հողի արդիւնաբերող ոյժից կանոնաւոր օգտվել, կազմակերպեցէք զանազան տեսակի համայնական և ընկերակցական կազմակերպութիւններ, վերջապէս մի յենակէտ տուէք նրան առաջադիմելու, այն ժամանակ, հաւատացնում եմ, ոչ մի միջոցով չէք ստիպի նրան գիւղից դուրս գընալու: Տուէք նրանց լուսաւորութիւն...

Ուսանող-երկրագործ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութեան մէջ ինժեներներից կազմված մի մասնաժողով, քննելով երկաթուղիների խորտակումների պատճառները և գտնելով, որ այդ պատճառները գլխաւորապէս բղխում են այն [illegible] դրութիւնից, որի մէջ գտնվում են երկաթուղային ստորին ծառայողները, որոշեց բարւոքել նրանց դրութիւնը, աւելացնելով նրանց ռոճիկները, տալով ձրի բնակարաններ և պակասեցնելով աշխատանքի ժամերի թիւը:

—

«Кавказъ» լրագրին հեռագրում են Պետերբուրգից, որ Կովկասին լաւ յայտնի Վելիչկօ հեռացել է «Рус. Вѣстникъ» ամսագրի խմբագրութիւնից:

—

Մեր ընթերցողներին յայտնի է դատաստանական այն գործը, որով ինժեներ-տեխնոլոգ Վ. Խոյեցեան և Նախիջևանի բնակիչ Խ. Մելիք-Սարգսեան մեղադրվում էին Թուրքահայ բանւոր Գրիգոր Մելքոնեանին տանջելու մէջ, որի հետևանքն եղաւ յուսահատութիւնը և ինքնասպանութիւնը: Երևանի նահանգական դատարանը դատապարտել է երկուսին էլ տաժանակիր աշխատանքների, առաջինին վեց, իսկ երկրորդին չորս տարով, զրկելով երկուսին բոլոր իրաւունքներից: Նոյն գործը նորից քննվեց երեքշաբթի, նոյեմբերի 4-ին, Թիֆլիսի դատաստանական պալատում: Խոյեցեանին պաշտպանում էր Պետերբուրգի յայտնի փաստաբան Միրոնով և երդուեալ հաւատարմատարի օգնական Գրուզենբէրգ, իսկ Մելիք-Սարգսեանին՝ երդուեալ հաւատարմատար Զաւրիեվ: Դատավարութիւնը գրաւել էր հանդիսականների մեծ բազմութիւն, Փաստաբանների ճառերը մանրամասն էին և պարունակում էին հակառակ տարակուսութիւններ: Պալատը վերջացրեց քննութիւնը ցերեկվայ 4 ժամին և կայացրեց հետևեալ վճիռը՝ զրկելով Խոյեցեանին և Մելիք-Սարգսեանին բոլոր իրաւունքներից՝ դատապարտել բերդարգելութեան առաջինին 3, իսկ երկրորդին $1^1/_2$ տարով:

—

Ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքի լրագիրները, կառավարութեան առաջ միջնորդութիւն է յարուցված, որով թոյլտուութիւն է խնդրվում գինեգործութեան ցուցահանդէս բանալու համար Վարշավայում, որին կարողանային մասնակցել Ռուսաստանի բոլոր այգեգործական և գինեգործական շրջանները:

—

Թիֆլիսի ջերմապահական կայարանի մեղուանոցը այս տարի ունեցել է արտասովոր աջողութիւն: Տարիների ընթացքում այդ մեղուանոցը, չը նայելով որ իր մէջ ունի մօտ 100 փեթակ, տալիս էր մի քանի պուդ մեղրից ոչ աւելի. այս տարի միայն, ինչպէս լսում ենք, նրանից ստացված է 79 պուդ մեղր, 27 պուդը Թիֆլիսում, իսկ 52 պուդը Ղարաքիլիսայում, ուր տեղափոխված էին փեթակները ամառային ամիսներում:

—

«Кавказъ» լրագրին հեռագրում են Թարթառ կայարանից. «Երէկ, նոյեմբերի 4-ին, երկարատև փոխադարձ հրացանաձգութիւնից յետոյ, Ջիվանշիրի գաւառի 3-րդ գաւառամասի պրիստաւ Ցատալիբէկով չորս հոգուց բաղկացած պահապանների հետ՝ սպանեց յայտնի աւազակ Ցատալի-բէկ Նաջաֆ-Կուլի-բէկի օղլուն, որ երկու անգամ փախել է տաժանակիր աշխատանքներից: Սպանված աւազակը Ջիվանշիրի և հարևան գաւառների աւազակների պարագլուխն էր»:

—

Երեքշաբթի, նոյեմբերի 4-ին, վրաց թատրոնում կայացաւ դերասան Գեղէվանովի բենեֆիսը, որի ժամանակ խաղացին Բոմարշէի «Սևիլիայի Սափրիչ» կոմեդիան: Խաղն անցաւ աշխոյժ կերպով. լաւ էին իրանց դերերի մէջ բենէֆիցիանտը, պ. Աբաշիձէն և տ. Տասօ Աբաշիձէն: Կոմեդիայի վերջը խաղացին «Մենամարտութիւն» վօդևիլը, որը անցաւ ուրախ: Բենէֆիցիանտը ստացաւ մի քանի արժէքաւոր ընծաներ: Թատրոնում բաւական հասարակութիւն կար, բայց լիքը չէր. կային մեծ թւով հայեր, իսկ վրացիների մեծամասնութիւնը փայլում էր իր բացակայութեամբ:

—

Գորիի բուսաբանական ցուցահանդէսը, նայելով այն տեղեկութիւններին, որոնք ըստացված են Թիֆլիսի այգեգործական ընկերութեան մէջ, փակված է նոյեմբերի 1-ին:

—

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ մեզ գրում են. «Ինչպէս յայտնի է «Մշակի» ընթերցողներին, Նոր-Բայազէտում պէտք է հաստատվէր աչքաբուժարան՝ գաւառիս գիւղերի իւրաքանչիւր ընտանիքի տուած 7 կոպէկով: Այժմ մենք տեսնում ենք այդ մտքի իրագործումը: Թէև աչքաբուժարանը դեռ չէ գործում, բայց արդէն հիւանդանոցի սենեակները ու հարկաւոր իրերը համարեա պատրաստ են: Մեր գիւղացիները ամենամեծ ուրախութեամբ, կարճ ժամանակում, տուեցին պահանջված գումարը: Թէև գաւառական բժիշկ պ. Ջաքարեանցի մօտ բաց է էժանագին ընդունելութիւն աչքի հիւանդութեան, բայց առանց օպերացիայի, այն ինչ նոր բացվող հիւանդանոցում կը լինեն օպերացիաներ: Զունէինք դեղատուն, բայց մօտ օրերումս այդ էլ ունեցանք: Մնում է մեզ ունենալ սեփական բժիշկ, բայց ինչպէս երևում է, այդ հարցը դեռ երկար պէտք է ձգձգվի, եթէ չը լինի բարեգործների ուշադրութիւնը դէպի մեր գաւառը»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

Ճապօնական գրականութիւնից. Հեռաւոր Արևելքի ներկայ լարված դրութիւնը ամբողջ աշխարհի ուշադրութիւնը կենտրոնացրել է Ճապօնիայի վրա: Եւ իզուր չէ այդ ուշադրութիւնը: Ճապօնիան վաղուց արդէն առաջնակարգ պետութիւնների չարքն է մտել ոչ միայն իր քաղաքական դիրքով, զինուորական ոյժով ու մեծութեամբ, այլ և քաղաքակրթութեամբ: Նրա գրականութիւնը բաւական հարուստ է և անընդհատ զարգանում է:

Ճապօնական գրականութեան ամենավերջին նորութիւնը, «Oriental Advertiser» թերթի ասելով, լատինական այբուբեն մտցնելու հարցն է: Ճապօնական այբուբենը բաղկացած է 48 տառերից: Մինչև XIII-րորդ դարը ճապօնացիների գրականութիւնը չափազանց աղքատ էր, այդ պատճառով էլ նա ընկաւ չինական գրականութեան ազդեցութեան տակ: Ճապօնական և չինական այբուբենը խառնվեցին միմեանց և այդպիսով վերացաւ ճապօնական գրականութեան պարզութիւնը: Միայն կանայք իրաւունք ունէին գործածելու ճապօնական հին ձեռագիրը:

Սակայն կեանքը միշտ առաջ է շարժվում, միշտ փոփոխութիւնների է ենթարկվում, իր հետ փոխելով և առաջ տանելով նաև բազմազան գործօնները: Այդ գործօններից է և գրականութիւնը և նա ժամանակի ընթացքում բարեփոխվեց, ենթարկվելով անգլիական ազդեցութեանը: Բայց ուշագրաւն այն է, որ ճապօնացիները ինչպէս ամեն հարցում, նոյնպէս

կարողանում: Իր և այս ողորմելի մարդու մէջ մի բան էր կատարվում, որ ծանր բեռի պէս ճնշում էր նրա գլուխը, ուղեղը ճմլում, տանջում:

—...Ես սողում եմ փողոցներում, ցեխերի մէջ, չարունակեց մարդը, սողում եմ, որ կըչտանամ... ձիերը խրտնում են, ես չափազանց այլանդակ եմ ու զզուելի, կառապանները հարուածում են թիկունքիս, դէ իրաւունք ունեն, տեղ եմ բռնում, փողոցը նրանցն է. մայթի վրա էլ տեղ չունեմ, անցորդները ոտքով կը հրեն, նրանք էլ իրաւունք ունեն. և ես կծկվում եմ ծառերի տակ, անտէր ու թափառական շների պէս, և դո՛ւք բժիշկ, դո՛ւք ուղարկեցիք ինձ այնտեղ, որ ես սողամ, սողամ, գո՞հ էք այժմ...

Բժիշկը ձեռքը տարաւ դէպի ճակատը, ապա մատերը խրեց թանձր մազերի մէջ և մնաց այնպէս.

«Հը, հը՛, չու... Թրը՛խկ, Թրը՛խկ...» լըսվում է դրսից, բայց բժիշկը էլ չէր բողոքում, նա չարունակում էր մնալ անշարժ: Նա այժմ յիշում էր... քիչ առաջ, այնտեղ... փողոցում, այն կառքը, այն ձին, այն կառապանը, մարդկի հարուածը, ցնցոտիների կոյտը... ահա նա յիշեց նաև այն ոտքը, այն առողջ արիւնոտ ոտքը, որ իր ձեռքում խաղացնում էր անյոյս, անտարբեր, համարեա հրճուանքով, որ կարողացաւ աջողութեամբ կտրել: Նրա աչքին պատկերացաւ նաև այն հումկու տղամարդը, անդամահատական սեղանի վրա անզգայ փըռված, դէմքը գունատ, աչքերը կիսաբաց, կապտած շրթունքներն իրար վրա սղմված, որ չէր տնքում, չէր բողոքում, չէր ճչում. ահա այն մարդը, «յոյժի, առողջութեան, աշխատանքի» ողորմելի մնացորդը, որ զզուելի է, որ սողում է... Հապա գիտութիւնը... իր երազները... հեռաւոր երջանկութիւնը... այս գընով... բայց սա մարդ է, և այդ մարդը իրաւունք ունի ապրելու իր համար և այժմ... սողում է, շան պէս, թշուառ ու տանջված...

—Ես էլ մարդ եմ չէ, չարունակեց նոյն դողդոջուն, յուզված ձայնը, զգում եմ... սիրտս էլ է ցաւում, մրսում էլ եմ, ամօթ էլ ունեմ, բան էլ եմ հասկանում, սիրելի բժիշկ, այ ես գիտեմ, որ մուրալը, օօ... Նա չը կարողացաւ չարունակել, լցված կուրծքը փուլ եկաւ յանկարծ, արցունքի հեղեղ էր, որ թափվեց աչքերից և հառաչանքը ինչպէս փլչող պատի արոտ դուրս թռաւ կոկորդից:

—...Սողում եմ դրսում... և լալիս եմ ձեզ մօտ... մի տեղ պէտք է լալ... անարգված եմ ու արորված... անպատիւ... ես ցեխ եմ... շան պէս... բայց էլի մարդ եմ...

Բժիշկը վեր չէր նայում, բայց լսում էր նրա ձայնը միշտ գլուխը քաշ, միշտ ձեռքը ճակատին. Նա յիշեց իր խօսքերը՝ «առողջ է, մասնագիտութիւնը կեանքի զարշութիւնն է»:

«Հը, հու, գը՛ռռ...» լսվեց դրսից, էլի մի գերան էր, որ բարձրացրին ու վար ձգեցին.

բժիշկը լուռ էր, այդ ձայները էլ նրան չը վրդովեցին: Նա գունատ էր, շրթունքները դողդողուն, աչքերը մռայլ, ցաւով լի. Նա դանդաղութեամբ մօտեցաւ տանջված մարդուն, ձեռքը նրա ուսին դրեց, նայում էր դէմքին, մի բան պիտի ասէր, բայց չէր ասվում: Սենեակում լռութիւն էր, միայն լըսվում էին գանգատվող մարդու մեղմ հեծկլըտանքները: Բժիշկը թողութիւն խնդրողի պէս բռնեց նրա ձեռքը, կոշտ ու կեղտոտ ձեռքը, նայեց նրա արտասուքով լի աչքերի մէջ, ու ասաց կամացուկ.

—Ասա ինձ, իմ խեղճ բարեկամ... ինչ կարող եմ անել քեզ համար:

—Ինձ համա՞ր... օօ՜ ոչինչ, ոչինչ, փշրված մեքենան էլ չի կարկատվի, ես անպէտք մեքենայ եմ, և... կը սողամ. միայն ի սէր Աստուծոյ, ի սէր բոլոր նրանց՝ որոնք այ այնտեղ՝ գրաստում տնքում են բեռների տակ, երբ նրանք էլ ինձ պէս փշրված ոտքերով քեզ մօտ բերվեն, և կը բերվեն, էլ մի կտրիր, թող մեռնեն, թող մեռնեն, այդ սողալուց լաւ է, իսկ ես... ըհ...

Եւ նա երեսը դարձրեց, գաւազանը թըրխկացրեց յատակի վրա, չարժվեց դէպի դուռը: Բժիշկը կանգնած մնաց մի և նոյն տեղում, դարձեալ գունատ, աչքերը մառայլ և ցաւով լի, նայում էր նրա ետևից: Աստիճանների վրայից դեռ լսվում էր նրա ծանր գաւազանի թըխկոցը, յետոյ ներքևի դուռը բացվեց ու խփվեց, և երբ ամեն ինչ լռեց, բժիշկը մեքենայաբար, առանց մտածելու նայեց իր սեղանին, հաստ գրքին, ուր այնքան լաւ բաներ կային գրված, նայեց իր վարդապետներին ու քրիստոսներին և ընկաւ բազկաթոռի վրա ուժասպառ ու խորտակված: Եւ կեանքն իր ցաւերով, իր անարդարութիւններով նրան ներկայացաւ որպէս մի վարարած գետ, որ յորձանք տալով բարձրանում էր վէր-վէր, իսկ ինքն իր գիտութիւնով, իր դասականներով ու գրքերով չատ էր անզօր, չատ էր թոյլ ահաւոր չարիքի դէմ. էլի մի ուրիշ բան էր պէտք այդ բոլորի հետ, մի հզօր, արքայական բան, ջերմացուցիչ ու սփոփիչ...

Սենեակում արդէն իշխում էր երեկոյեան կիսախաւարը. պատերի վրայի հանճարների պատկերները կամաց կամաց լուծվում էին ու ծածկվում մթութեան մէջ. բժիշկը գլուխը երկու ձեռքերի մէջ առած հեկեկում էր երեխայի պէս: Դուռը կրկին բացվեց.

—Պա՛րոն հիւանդ... ծառան կանգ առաւ կարկամված ու չփոթված, իսկ լուսամուտից չարունակվում էր լսվել՝

«Հը՛, հը՛, օօֆ...» աշխատանքն էր հառաչում:

«Հը՛ ասենք, եղաւ պատասխանը, մենք սողում ենք»:

Դրսում մութ էր, խաւարը խեղդող և աշնանային հովը փչում էր մանչալով:

Ա. Ահարոնեան

էլ գրականութեան վերաբերմամբ կոյր հետեւողներ չեն եղել։ Նրանք վերցրել են օտարինը և ձուլել սեփականի հետ, ազգային դրոշմ գնելով նրա վրա։

Անգլիացիների հետ անընդհատ շփումը ուժեղացրեց նրանց կուլտուրական ազդեցութիւնը։ Եապօնիայում կամաց-կամաց գործածութեան մէջ մտաւ երեք լեզուների՝ եապօնականի, չինականի և անգլիականի խառնուրդը։ Առաջ եկաւ գրականական մի նոր ուղղութիւն, այսպէս ասած՝ «Chinbun tai»։ Եապօնական մամուլը սկսեց հետեւել եւրօպական թերթերի օրինակին։ Անգլիական լեզուն կամաց կամաց շարունակեց իր նուաճումները։ Ներկայումս Եապօնիայում իւրաքանչիւր դպրոցական աշակերտ կարդում-գրում է անգլերէն։

Եապօնական գրականութիւնը բաւականաչափ զարգացած է և եթէ նրա ձեռագիրն ու այբուբենը կանոնաւոր հիմքի վրա դրվի, այն ժամանակ եապօնական լեզուն սովորելը աւելի հեշտ կը լինի, քան թէ ռուսերէնը և նոյն իսկ ֆրանսերէնն ու գերմաներէնը։

—«Իսկ եապօնացիներիս համար, աւելացնում է երիտասարդ գրող Իօն Նօգուչին, դրանից մեծամեծ բարիքներ առաջ կը գան։ Ո՛րքան կը հեշտանայ ընթերցանութիւնն ու գրութիւնը։ Ո՛րքան կը թեթեւանան հրատարակչական ծախսերը։ Կիրակի օրերը 50 երեսանոց լրագիրներ հրատարակելը այլ եւս ցնորք չի լինի Եապօնիայի համար»...

Ահա այդ հրատապ հարցն է այժմ զբաղեցնում եապօնական գրագէտներին, այբուբենի բարենորոգութեան, եապօնական ձեռագրի բարեկարգութեան հարցը։ Եւ լատինական այբուբենն մտցնելու թանկութիւնը արդէն կողմնակիցներ է գտել նոյն իսկ գործնական կեանքում։

—

Պէտք է շտապել.—Իրերի ներկայ դրութիւնը չափազանց վնասակար ազդեցութիւն է ունենում ընդհանրապէս համաշխարհային և յատկապէս Ամերիկական ու անգլիական վաճառականութեան վրա։ Հէնց այդ պատճառով Անգլիան ու Ամերիկան պաշտօնական դիմում են արել Եապօնիային, որ նա շուտով վերջացնէ իր քաղաքական բանակցութիւնները Ռուսաստանի հետ։ Նրանց կարծիքով պէտք է շտապել վերջ դնել իրերի ներկայ դրութեանը։

ԻՆՉ Է ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅՈՒՄ

Անիշխանութիւն. Վերջին օրերս, գրում է «Нов. Время» լրագիրը, Թիւրքիան կարգի է բերում իր թղթերը բարենորոգումների վերաբերմամբ, որպէս զի պետութիւններին ցոյց տայ, թէ բարօրութիւն է տիրում երկրում, թէ կարգ ու խաղաղութիւն է թագաւորում Մակեդոնիայում։ Սակայն այդպէս չէ իրականութիւնը։ Ներկայումս Մակեդոնիայում կատարեալ անիշխանութիւն է։ Թիւրքական իշխանաւորները չեն կարողանում զսպել ոչ միայն ապստամբներին, այլ և սեփական զինուորներին։ Իլաւէի զինուորները, ռեդիֆները, բաշիբօզուկները և ալբանացիները սովորական գազանութիւններ են կատարում երկրի ամբողջ տարածութեան վրա։

Այդ տեսակէտից առանձնապէս ծանր է Կոսսովի վիլայէթի դրութիւնը... այդտեղ բռնութիւն ու գազանութիւնը արդէն ծայրահեղութեան են հասել։ Զինուորները թալանում են, աւերում, այրում, տանջում, բանտարկում, սպանում են ամենքին։ Վաճառականութիւնը կանգ է առել։ Վաճառանոցը փակված է։

Դրութիւնը աւելի վատ է Տեդովի և Գոստիվարի շրջաններում, որտեղ ուժեղ է ալբանական տարրը։ Գազանութիւնները կատարվում են հրապարակով, նոյն իսկ իշխանութեան ներկայութեամբ։ Այսպէս, օրինակ, Տէտաւիտ գիւղում զինուորները բռնաբարեցին բոլոր կանանց՝ առանց քաշվելու իրանց գլխաւորների ներկայութիւնից։

Եւ այդպիսի անտանելի վիճակ, այդպիսի անիշխանութիւն տիրում է ոչ միայն մի նահանգում, մի շրջանում, այլ ամբողջ Մակեդոնիայում։

—

Գերմանացիները խրատում են. Մակեդոնական բարենորոգումների շուրջը կատարվող բանակցութիւնների խնդրում շատ մեծ նշանակութիւն ունի Գերմանիայի դիրքը։ Շատերը կարծում են, որ Վիլհէլմ կայսրը իբրև սուլթան Համիդի բարեկամ, այս անգամ էլ կօգնէ նրան դուրս գալու նեղ վիճակից, այսինքն կը նպաստէ բարենորոգումների անկատար թողնելուն։

Բայց գերմանական թերթերը դրա հակառակ վերջին օրերս անվերջ խրատներ են կարդում Թիւրք կառավարութեանը, որ նա զգուշանայ առանձնապէս Անգլիայից և շատ էլ չը խրխտանայ առաջարկված բարենորոգումների վերաբերմամբ։ Այդ թերթերից «National Zeitung»-ը իր բարեկամական խրատը սուլթան Համիդին վերջացնում է այն կարծիքով, թէ Ռուսաստանն ու Աւստրիան կարող են վերջապէս դուրս գալ համբերութիւնից, խիստ միջոցների դիմել և, առիթից օգտվելով, իրագործել իրանց վաղեմի տենչերը։

Բայց արդեօք կազդեն այդ խրատները Թիւրքիայի վրա։ Արդեօք սուլթանը կը համաձայնի այդպիսի [illegible] նախազգուշացումների ազդեցութեան տակ փոխել իր աւանդական քաղաքականութիւնը։

Դժուար է հաւատալը։

Կ. ՊՈԼՍԻ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԻՑ

—Կրօնական ժողովը երէկ գումարվեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ ս. Պատրիարքին և ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոսի։ Ներկայ էին Տ. Վահրամ Արքեպիսկոպոս և Տ. Գաբրիէլ ու Տ. Եղիշէ Սրբազանները։ ինչպէս նաև Սանտալճեան, Սեթեան և Շահպազեան աւագ քահանաները։ 1. Բաղէշի կրօն. ժողովը տեղեկագրած էր, թէ 8-9 տարեկան աղջիկ մը 16 տարի առաջ բանի կերպով ամուսնացուցուած էր տարիքոտ մարդու մը հետ, և թէ այդ մարդը 6 ամսոյ չափ կենակցել է յետոյ իր կնոջը հետ, լքելով զայն այն ատենէն ի վեր օտարութեան մէջ կապրի, որուն վրա կինը այժմ վերստին ամուսնութեան արտօնութիւն կը խնդրէ։ Ժողովը նկատելով որ աղջիկը անչափահաս տարիքի մէջ և անգիտակցութեամբ պսակած են, անվաւեր համարեց անոր պսակը և արտօնեց ամուսնանալ։ 2. Ժողովը, լսելով որ աղէն անդին առանց կեդրոնի գիտութեան իրենց թեմական չեղող անձեր քահանայ ձեռնադրել կուտան, որոշեց շրջաբերական մը յանձնարարել, որ ամեն առաջնորդ կամ տեղապահ իր վիճակայիններն վրա ընտրութիւն ընէ և ոչ օտարին, եթէ զանոնք որ ընտանիքով գոնէ տարի մը հաստատված չեն վիճակի մը մէջ, ձեռնադրել չտայ։ Նոյնպէս որոշվեցաւ ուրիշ շրջաբերականաւ մըն ալ յանձնարարել բոլոր վիճակաւոր եպիսկոպոսներու, որպէս զի առանց կեդրոնի հաւանութեան կուսակրօններու ատրիճաններ չտան։ 3. Փոխանորդ Սրբազանին տեղեկագրին վրա Ժողովը պօլսեցնակ անձի մը պսակը չեղեալ համարեց, քանի որ կնոջ նախ քան ամուսնութիւն մայրին խանգարման ենթարկված ըլլալը հաստատված էր։ 4. Ժողովը Աւետիս Միքճեանի ամուսնական գործի քննութիւնը շարունակելով, ամուսնալուծման զօրաւոր փաստ մը չը գտաւ, և որոշեց երկուքն ալ (այր և կին) յորդորել ի հաշտութիւն։

—Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ ազգայինք առկէ առաջ շատ մը երկար դիմումներով Պատրիարքարանէն քահանայ մը խնդրած էին և Պատրիարքարանը հաւլու քահանայ մը ղրկեց՝ Տ. Դաւիթը, որ հոն երթալով տեղւոյն գաղթականութեան հոգեւոր պէտքերը կը մատակարարէր։ Զարմանալի է, որ տեղւոյն ազգայինները խոստացած էին ամեն կերպով հոգալ հոն ղրկուելիք քահանային բոլոր նիւթական պէտքերը. հիմայ ալ ելեր գանգատ կընեն Պատրիարքարան, թէ անկարող են հոգալու իրենց քահանային պէտքը, ուստի կուզեն ճամբել զինքը։ Այս խնդիրը երէկուան Կրօն. Ժողովին մէջ քննուելով, որոշվեցաւ հարկեղած անօրինութիւնը ընել։

—Վերջերս «Աւետաբեր» և «Բիւրակն» Հայ-բողոքական թերթերուն մէջ հրատարակված Հայ-բողոքականաց եկեղեցական կազմակերպութեան խնդիրը, թերեւս շատերուն համար առեղծուած մըն է, քանի որ կարելի չէ երեւակայել թէ 57 տարի առաջ հաստատված եկեղեցի մը մինչև հիմայ, անկազմակերպեալ վիճակ մը ունեցած ըլլայ։ Որչափ գիտենք, խնդիրը մասնաւորաբար կը վերաբերի Բերայի Հայ-բողոքական եկեղեցւոյն։ Չի միայն այս եկեղեցին է, որ մինչև այսօր ունէ եկեղեցական որոշ դրութիւն մը, կազմակերպութիւն մը ունեցած չէ։ Բերայի Բողոքական երբեմն ժողովական եկեղեցին կազմուած է 1864-ին և գոցուած է գոյութենէ 1885-ին, մահուամբ Պատ. Սիմոն Իւթիւճեանի։ Այդ 42 տարվան միջոցին միշտ խառնակ վիճակ մը ունեցաւ, շարունակ բողոքական այլ և այլ յարանուանութեանց խնդիրներու մէջ տարակարծիք գտնուելով։ Ոչ մէկ առեան իբրաւ հետ մէկ և համերաշխութիւն ունեցան։ 1886-ին ընդունեց ոչ պաշտօնապէս «Կոստանդնուպոլսոյ Հայ-Աւետ. եկեղեցի» անունը, իր իրաւասութեան սահմանին մէջ առնելով Գալաթա-Հասգիւղի և Սկիւտարի մասրանց ժողովուրդը, առանց ունէ որոշ բողոքական յարանուանութեան, ըստ ոմանց երիցական է։ Բայց հիմայ կը խորհվի նոր եկեղեցական դրութիւն մը, որ քիչ մը նմանի մեր մայրենի հայկական եկեղեցւոյն. մինչև հովիւներու ժամանումը շատ մը եկեղեցական դրութիւններ, յարանուանութիւններ և ձեւեր նկատի պիտի առնուին, յարմարագոյն և օգտակարը որդեգրելով. «Այնպիսի եկեղեցական դրութիւն մը որ մեր ընակած կլիմային, միջավայրին և համայնքին համենայնիւ պատշաճի»։

—Երուսաղէմէն կը գրեն մեզ. «Սաքսոնիոյ Թագաւորին զաւակը Ս. քաղաքս ժամանեց։ Իշխանը քսան տարեկան երկայնահասակ երիտասարդ մըն է. կրօնական առարկէզը ընդգրկած է, ըստ որում Jesuite-ներու միաբանութեան կը պատկանի։ Ուխտի համար չէ եկած. այլ ինքը աստուածաբանութեան ուսանող ըլլալով ուզեր է աւելի մօտէն դիտել արեւելեան եկեղեցւոյ և մեր եկեղեցւոյ ծէսերն ու սովորութիւնները։ Ուստի քաղաք ժամանելէն մէկ շաբաթ վերջը Ս. Յակոբեանց վանքը այցելեց և իր փափագը յայտնեց ս. պատրիարք հօր ըսելով թէ կը փափագի ներկայ գտնուիլ մեր ս. պատարագին։ Հետեւեալ օրը սովորականէն շատ ուշ զարնուեցաւ եկեղեցւոյ զանգակը, ժամերգութենէն յետոյ իշխանը եկեղեցի իջաւ, որուն կընկերանային քաղաքիս ծանօթ ազգայիններէն Սողոմոն էֆ. Գրիգորեան և վանքէն աւագ թարգմանը։ Պատարագը մատուցուեցաւ Գլխադրի վրա, որ վայելուչ կերպով զարդարուած էր։ Իշխանը մինչև վերջը կեցաւ, և պատարագէն յետոյ պատրիարքարան երթալով տեսակցեցաւ ս. պատրիարք հօր հետ, և շնորհակալութիւն յայտնելով մեկնեցաւ»։

Երուսաղէմի վանքին հաշիւներուն մասին «Իգդամ» «Մօնիթէօռ»-էն արտատպելով կը գրէ։—«Երուսաղէմի հայոց վանքին ելմտից տեսուչ Ղեւոնդ Վ. Մաքսուտեանի գործածումներուն հետեւանօք, վանքը 30,000 ոսկի պարտքի մը տակ մնացած է, որուն մասին քննութիւն մը բանալու համար պատրիարքարանի դիւանապետ Թէլեան էֆ. Երուսաղէմ կերթայ»։

«Սուրհանդակ»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Kölnische Zeitung» լրագիրը, որ մօտ յարաբերութիւններ ունի գերմանական դիպլօմատիական շրջանների հետ, հաղորդում է հետաքրքրական տեղեկութիւններ այն դիրքի մասին, որ բռնել է գերմանական կառավարութիւնը մակեդօնական ռէֆօրմների մասին։ Որովհետև Գերմանիայի բռնած դիրքից շատ բան է կախված, ուստի և «Kölnische Zeitung» լրագրի հաղորդածը այս մասին կարեւոր նշանակութիւն ունի։ «Գերմանիան,—լրագրի ասելով,—բոլորովին համերաշխ է երկու պետութիւնների՝ Ռուսաստանի և Աւստրօ-Ունգարիայի հետ և երկրորդ յայտագրից յետոյ՝ հարկադրաբար խորհուրդ էր տալիս Բ. Դրան ընդունել, որովհետև մերժումը կարող էր շատ վատ հետեւանք ունենալ Թիւրքիայի համար. Դուրս է գալիս, որ Գերմանիան առաջ էլ խորհուրդ էր տալիս Թիւրքիային ընդունել այն հայեցակէտը, որ վերոյիշեալ երկու պետութիւնների հետ համերաշխ լինելը միայն օգուտ կարող է բերել Բ. Դրանը. այժմ Գերմանիան պնդում է այդ հայեցակէտի վրա։

—Պիոս X-րդ պապը չէ կամենում իր նախորդների, Պիոս IX-րդի և Լէօն XIII-րդի նման ճանաչել իրան Վատիկանի գերի։ Իտալական լրագիրների ասելով, նա վճռել է առաջիկայ գարնանը ճանապարհորդել հիւսիսային Իտալիայում և, ի միջի այլոց, այցելել նաև Վենետիկ։

—Ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, Ֆրանսիայում երեւացել է գահի մի նոր թեկնածու։ Գեներալ Ֆրանչիսկ Բուրբօն, Անժուեան դուքսը. ազնուական Թագաւորի եղբօր որդին և Անժուեան Ֆիլիպի ժառանգը՝ յայտնել է իր իրաւունքները ֆրանսիական գահի վրա։ Թեկնածուի կողմնակիցները կազմել են արդէն մի կօմիտէտ «ֆրանսիական ազգային արքայական մեծ կուսակցութեան կօմիտէտ» անունով, որը մօտ օրերում կը հրատարակէ մի կոչ, որով կը հրաւիրէ բոլոր ֆրանսիացիներին միանալ նոր կուսակցութեան։ Գեներալ Բուրբօն մտադիր է նոյն իսկ այժմ իրագործել իր մտադրութիւնը։ Կոչի տակ կը ստորագրեն պատգամաւորներ Լազիս, Շարլ Բէրնար, գեներալ Ռէգիլիօ և ուրիշները։

—Պանամեան նոր կառավարութիւնը, որ վերջնականապէս արդէն կազմակերպված է, սկսել է մշակել իր սահմանադրութիւնը, որի համար իբրև օրինակ ծառայում է Շվէյցարական կառավարչական սիստեմը։ Համակրական հեռագիրներ կառավարութիւնը ստացել է Միջին և Հարաւային Ամերիկայից, ինչպէս նաև Եւրօպայից։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

3 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նոյեմբերի 3-ին Գատչինա վերադարձան Մեծ Իշխան Թագաժառանգը և Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ալէքսանդրօվնան իր ամուսնու հետ։—«Օրէնքների Ժողովածու»ի մէջ տպված են կանոններ. 1) Խօլէրայի և ժանտախտի տարածման առաջն առնելու համար երկաթուղիների և ներքին ջրային ճանապարհների վրա. 2) Սանիտարա-գործադիր յանձնաժողովների համար այն միջոցների մասին, որ նրանք պէտք է ձեռք առնեն խօլէրայի առաջն առնելու և նրա դէմ կռւելու համար։—Նոյեմբերի 4-ին երեկոյեան Սկէրնէվիցից ժամանեցին Ցարսկօե-Սելօ Նորին Մեծութեան Երեխաները։

ԼՕԴԶ։ Այրվեցին Գինզբուրգի գործարանական շինութիւնները և Բրիների ու այլ կապալառուների մեքենաները։ Վնասը մօտ 100,000 ռուբլի է։

ՍԷՈՒԼ։ Ի նկատի ունենալով ընդհարումները կորէյացիների և եապօնացիների միջև, եապօնական դեսպանը պահանջում է, որ ոստիկանապետներին և ժանդարմներին յանդիմանութիւններ անվեն և որ նրանք ներողութիւն խնդրեն դեսպանութիւնից։ Դեսպանը պահանջում է, որ կռւին մասնակցողները խիստ պատժվեն և գործի մէջ խառն զինուորներին խիստ յանդիմանութիւն անվի։ Կրկնուեթեան դէպքում եապօնական դեսպանը սպառնում է կորէյական ոստիկանութեանը օգնելու համար կանչել եապօնացիներին։ Եապօնական վիրաւորեալներին խնամելու ծախսերը դնել կորէյական կառավարութեան վրա, որը պարտաւոր է եապօնական հպատակներին տալ այն վնասները, որ պատճառում են այդ տեսակ անցքերը։

ՊՕՐՑՄՈՒՏ։ Ժամանեց «Վիկտօրիա Ալբէրտ» զբօսանաւը իտալական արքայական զոյգով։

ՆԻՒ-ԵՕՐՔ։ Եկաւ շոգենաւը Պանամայից մի յանձնաժողովի հետ, որ նշանակված է բանակցութիւններ վարելու և դաշնագիր կապելու համար ջրանցքի կառուցման վերաբերմամբ։

ՊՕՏՍԴԱՄ։ Ձայնակալի ապաքինման կանոնաւոր ընթացքը ի նկատի ունենալով, գերմանական կայսրի առողջութեան մասին բիւլէտէնները դադարում են։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ «Ալբանի» կրէյսէրը Եօկօհամայից դուրս գնաց դէպի Զէմուլպօ։

ԿԱՐԱՉ։ Լօրդ Կէրզօն այսօր չորս պատերազմական նաւերի ուղեկցութեամբ ճանապարհ է ընկնում դէպի Պարսից ծոցը։

ԿՕԲՈՒՐԳ։ Հէսսէնեան Ելիսաւետա պրինցեսսու թաղումը տեղի կունենայ հինգշաբթի Դարմշտադտում։

ՎԵԼԼԻՆԳՏՕՆ (Նոր Զէլանդիա)։ Մինիստրների խորհուրդը մտցրեց օրինագիծ, որի համաձայն անգլիական առեւտուրը կը վայելէ առաւելութիւններ, այնպէս որ գոյութիւն ունեցող մաքսատուրքերը 1904 թուի մարտից մտադրութիւն կայ բարձրացնել 20-ից մինչև 50% զանազան ապրանքների վրա, բացի անգլիական ապրանքներից։ Մտցրված են օրինագծեր փոխադարձ առեւտրական դաշնագիրներ կապելու վերաբերմամբ օտար պետութիւնների հետ։

5 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նորին Բարձրութիւն Հէսսէնեան Ելիսավետա պրինցեսսու մարմնի անդամահատութեան արձանագրութիւնից, որ կազմված է նոյեմբերի 3-ին, երեւում է, որ Օգոստոսափառ հիւանդը մեռաւ որովայնային տիֆի պատճառով մօտաւորապէս այդ հիւանդութեան առաջին շաբաթվայ վերջում։—Ներքին գործերի մինիստրը նորից թոյլատրեց «Уралъ» լրագրի հրատարակութիւնը։—Ստուգելուց յետոյ դրամական այն բոլոր ծրարները, որոնք հոկտեմբերի 26-ին ուղարկվում էին պօստային վագոնով № 3 գնացքի մէջ 7,784,317 ր. 47 կոպէկ գումարի, երեւաց, որ հրդեհի ժամանակ, որ տեղի ունեցաւ հոկտեմբերի 26-ի գիշերը վերոյիշեալ վագոնի պահեստատեղում, այրվեց միայն մի դրամական ծրար 826 ր. 18 կոպէկ գումարի, իսկ մնացած դրամական ծրարները, ձեռք առած միջոցների շնորհիւ, ազատվեցին ջնջումից և ներկայումս արդէն ուղարկված են ըստ պատկանելոյն. իսկ հրդեհից ոչնչացած թղթակցութիւնները դեռ եւս ճիշդ որոշված չեն։

ՎԻՆՁՈՐ։ Իտալական արքայական զոյգին դիմաւորեցին Թագաւորը և Թագուհին։

ՓԱՐԻԶ։ Արտաքին առևտրի խմբի նախագահ Դէլոնկլ դիմեց զրուցը Դէլկասէին ցանկութիւն յայտնելով, որ Ռուսաստանը ֆրանսիական գինիները աւելի մեծ մաքսի չենթարկէ, քան ուրիշ երկիրների գինիները և որ այդ մաքսատարկերը 10 րուբլուց աւելի չը լինեն հէկտոլիտրից։

ՓՈՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ։ Հոկտեմբերի 31-ին ճապոնական առևտրական շոգենաւը Փորտ-Արտուրի նաւահանգստից դուրս գալու ժամանակ դիպաւ «Սևկօլդ» կրէյսէրի շոգենաւի վրա։ Շոգենաւը խորտակվեց։ Նրա վրա եղած օֆիցերը և նաւաստիները ազատվեցին, բացի երկու նաւաստիներից։ Շոգենաւը աշխատում էր առաջ ընթանալ դէպի ծովը, բայց յետ վերադարձրվեց դէպի նաւահանգիստը։

ՍՕՖԻԱ։ Բոլորովին ճիշդ չէ այն տեղեկութիւնը, թէ բուլգարական օֆիցերները դաւադրութիւն են կազմել, որոնք աշխատում են միութիւն հաստատել Բուլգարիայի և Սերբիայի միջև։ 40 օֆիցերների կալանաւորման լուրը հնարված է։ Ոչինչ խուզարկութիւններ չեն կատարված օֆիցերների մօտ։ Նոյնպէս ճիշդ չէ «Correspondenz Bureau»-ի այն տեղեկութիւնը, թէ օֆիցերները կազմել էին դաւադրութիւն Բուլգարիայի և Թիւրքիայի միջև պատերազմի առիթ առեղծելու նպատակով։—Անհիմն է «Temps» և այլ լրագիրների տուած այն տեղեկութիւնը, թէ հայեացքների տարբերութիւն կայ Պետրովի կաբինէտի մինիստրների միջև։ Այդ բոլոր սէնսացիօն լուրերը բղխում են այն աղբիւրներից, որոնք շահագրգռված են անուանարկելու Բուլգարիան արտասահմանում։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շուտով լոյս կը տեսնէ պատկերազարդ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԻ

X ԳԻՐՔԸ

IX և X գրքերի բաժանորդագինն է 3 ր. Դիմել՝ Ервaнду Лалаянцъ. Тифлисъ, Саперная, 5 կամ Семинарія Нерсисянъ.

2—3

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ

Աշակերտաց համար.

1. Դասատետր կրօնի	ա.	տարի	. —	25
2. » »	բ.	»	. —	20
3. » »	գ.	»	. —	30
4. Հին-ուխտ	դ.	»	. —	35
5. Նոր-ուխտ	ե.	»	. —	40
6. Գործք առաքելոց	զ.	»	. —	40

Ուսուցչաց համար.

7. Ուղեցոյց կրօնի—Հին-ուխտի (ապա.)	— —
8. » » —Նոր-ուխտի .	2— 5
9. Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ.	1—50
10. » » » Ե. »	— 50

Ինձ դիմողներն ստանում են 1. 6 տարինների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարինների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարինների համար 35% զեղչ։

Կարելի է դիմել—1) ինձ (Коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля և 3) Книжный магазинъ „Гуттенбергъ“.

82—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

ԳՐԻԳՈՐԻՑ ՄԱՏՎԷԵՎԻՉ

Ի Օ Խ Վ Է Դ

Ընդունելութիւն ատամների և բերանի խոռոչի հիւանդութիւնների, ատամ հանելու, բժշկելու, պլոմբ անելու, մաքրելու և արհեստական ատամներ շինելու։

Հասցէն՝ Михайловская ул., № 108, противъ Кирки։ Ընդունելութիւնը առաւօտեան 10-ից մինչև երեկոյեան ժամի 7-ը։ 8—30

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ.

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7

Վելիամինովսկայա փ. № 16, տուն Եղիազարեանի։

87—100

Աբօնեմենտ 6

ԱՐՏԻՍՏԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, Նոյեմբերի 6-ին

Հայոց դրամատիքական ընկերութեան խումբը

Մասնակցութեամբ տ. ՍԻՐԱՆՈՅՇԻ

Կը ներկայացնէ

Կ Ե Ա Ն Ք

Դրամա 4 արար., հեղ. Սերգէենկոյի և Պոտապենկոյի, Թարգմ. Ա. Մուրադբէգեանի։

Վերջը

ՀԱՑԻ ՈՒ ՋՐԻ ՅՈՒՍՈՎ

Վոդ. 1 արար., հեղ. Բոգուսլավսկու, Թարգմ. Տէր-Գէորգեանի։

Մասնակցում են.—Տ. տ. Աշխէն, Մայսուրեան, Մելիքեան, Սիրանոյշ, Վարդուհի։ Պ.պ. Աբէլեան, Աղեան, Աչիխանեան, Անդրանիկ, Աղաջեան, Աւետեան, Յարութիւնեան, Մամիկոնեան, Պետրոսեան, Տէր-Դաւթեան, Ռշտունի և այլն։

Սկիզբը ճիշդ երեկոյեան ժամը 8-ին։

2—2 Ռեժիսոր Մ. Զաքար.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՌՈՒՍԱՑ ՕՊԵՐԱ

Հինգշաբթի, Նոյեմբերի 6-ին, յաճախակի կրկնութիւնների պատճառով՝ ներկայացում չի լինի,

Ուրբաթ, Նոյեմբերի 7-ին

Մասնակցութեամբ յայտնի դերասան Ջիրալդինի, կը ներկայացվի

ԲԱԼ-ՄԱՍԿԱՐԱԴ

Օպ. 3 գործ. 6 պատկ. երաժշտ. Վերդիի

Մասնակցում են.—Տ.տ. Գալցինա, Կարասվինա, Կալինինա։ Պ.պ. Բայակին, Ջիրալդինի, Իլիւշչենկօ, Ֆեօդորով, Գրինեվ, Գաւրիլով։

Սկիզբն է 8 ժամին երեկոյեան։

1—1

ԵՐԴՈՒԵԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐ

ՏԻԳՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

տեղափոխվել է

Սերգիեվսկայա փողոցը, Միրզոյեանի տունը (Սօլօլակսկայի անկիւնում)։

1—6

Ա Զ Դ

Մի քանի թիւրիմացութիւնների առիթով յայտնում եմ ի գիտութիւն մեր յարգելի ագէնտների, դրամատանների և առհասարակ այն անձանց, որոնք գործ ունեն Այվազովսկու յիշատակին գեղարուեստական ալբոմի հրատարակութեան հետ, որ մայիսի 20-ից 1903 թ. ընկերս՝ Ե. Ա. Բաղդասարեան, վերջացնելով իր հաշիւները հրատարակութեան հետ, այլ ևս մասնակից չէ գործի։

Ուստի խնդրում եմ թէ հաշիւները և թէ նոր պատուէրները ուղղեն միայն հետևեալ հասցէով.—С.-Петербургъ, В. О. 7-мя лин., д. № 54, Д. Окроянцу.

1—3 Դ. Օքրոյեան

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Վերադարձել է հանքային ջրերից և վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը։ Գանովսկայա փող. № 20, տ. Թամամշևի (Гановск. ул., д. Тамамшева, № 26).

Առաւօտեան 9—10½ ժամը
Երեկոյեան 5— 7 ժ.

ԱԿՆԱԲՈՅԺ

Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

Ընդունելութիւնը ամեն օր

Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 6

Մադաթեան փ. Արսենեանցի տ. № 11 Ալէքսանդրեան այգու դիմաց։ 22—25

Լոյս տեսաւ

ՅՈՎՀ. ԴՈՒՐԲԱԽԵԱՆԻ

„ԾԱՆՕԹ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ“

վերնագրով վիպական գրուածքը—հայ եկեղեցականների և երէցփոխների կեանքից։

Գինը 75 կոպ.։

Դիմել՝ հայ գրավաճառներին Թիֆլիս և Բագու. իսկ հեղինակին—հետևեալ հասցէով. С.-Петербургъ, Лештуковъ переул. № 4. Пушкинская Скоропечатня. 10—10

ԹԷՅԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և ԸՆԿ.

ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ

Մատակարարողներ առան ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԻՇԽԱՆ ՄԻԽԱՅԻԼ ՆԻԿՈԼԱՅԵՎԻՉԻ և Նորին Մեծութեան Պարսից Շահի։

Հիմնական դրամագլուխ 6,000,000 րուբլի։ Տարեկան շրջանառութիւն 20000000 րուբլուց աւելի։

Շնորհիւ մեր թէյերի բարձր յատկութեան, առաւելապէս իրանց ուժեղ արօմատով, լաւ համով և թունդ գոյնով, մեր ֆիրման

ԵՒՐՕՊԱՅՈՒՄ բռնեց առաջնակարգ տեղերից մէկը մեր ծախած թէյի քանակութեամբ։

Մեր խանութներում, որոնք գտնվում են Մօսկվայում և Օդեսսայում՝ մեր սեփական շինութիւններում, աշխատում է 1500 մարդուց աւելի։

Մեր ֆիրմայի թէյը գտնվում է Ռուսաց Պետութեան բոլոր մագազիններում։

Մեր թէյն առնելու ժամանակ խնդրում ենք պ.պ. գնողներին ուշադրութիւն դարձնել մեր առևտրական մարկայի՝ նաւի՝ ճշգութեան վրա, որ հաստատված է պետութիւնից, և պահանջել Վիսօցկու թէյը՝ նաւով։

Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ գրասենեակը գտնվում է Մօսկվայում։

Բաժանմունքները.—Օդեսսայում, Վարշավայում, Ռօստովում Դօնի վրա, Եկատերինբուրգում, Խարկովում, Թիֆլիսում, Ռիգայում, Վիլնոյում, Սիմֆերօպոլում, Նիժեգորոդեան և Իրբիտսկի տօնավաճառներում։

Անդրկովկասի և Անդրկասպեան երկրների համար բաժանմունքը Թիֆլիսում գտնվում է Մէյդանում, Ժէլէզնի բեադ, տելէֆօն № 32։

Ընկերութեան հասցէն Մօսկվայում և բաժանմունքներում.—Թէյի առևտրի ընկերութիւն Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և Կº.

Հեռագրերի համար.—«Կ Ա Ր Ա Բ Լ Ի Կ»։

Թէյ ուղարկվում է Պարսկաստան տրանզիտով և այդ ժամանակ յետ է ստացվում մաքսը։

1—20

Տելեֆօն № 666.

ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ

(Կոստանտինովսկայա փող. տուն Կարչաժեանի)

Ուրբաթ, Նոյեմբերի 7-ին

Հայ դերասանական խումբը, ղեկավարութեամբ

Գ. Ա. ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ

Կը ներկայացնի

ԷԺԱՆԱՑՐԱԾ ԳՆԵՐՈՎ

Ե Ս Թ Ե Ր

ԴՈՒՍՏՐ ԻՍՐԱՅԷԼԻ

Դրամա 5 գործ. 7 պատկ. Թարգմ. Կ. Մարտիրոսեանի։

Մասնակցում է ամբողջ խումբը։

Սկիզբն է ճիշդ 8½ ժամին երեկոյեան։

Ազդ.—Պատրաստվում է ներկայացման «ՀԱՐԵՄ» կամ «ԶՈՒԲԷՅԴԱ» պատմական իրողութիւն 5 գործ.։ Նկարվում են նոր դեկորացիաներ և կարվում են շորեր։

1—2 Ղեկավար՝ Գ. Ա. Արաքսեան

Ա. ԱԲԷԼԵԱՆԻ

ՄԿԻՉԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

1 գործ պիէս

Երկրորդ տպագրութեամբ լոյս է տեսնում։

Գինը 20 կ.

Դիմել՝ Баку, Александру Абеляну. 2—4

Լոյս տեսաւ

№ 4

Ա. ԱՀԱՐՕՆԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԻ ԴԱՍԸ

Պատմուածք

Գինն է 5 կոպ։

Պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում, Գանովսկայա փող. տպարան Մ. Վարդանեանի։ Գումարով գնողներին զիջում։

3—3

ԲԺԻՇԿ

Ս. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Ընդունում է մանաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական տեսակ ունեցող հիւանդներին։

Բժիշկօ-միկրօսկօպիական կաբինէտ։

Ամենայն օր Առաւօտ. 12—2 ժ.

Երեկոները 5—6 ժ.

Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանովի. № 20. Բախչիեվի դեղատան կից. Большая Ванкская ул. домъ Кузанова, № 20, рядомъ съ аптекой Бахчіева. 30—100

Հայոց Դրամատիքական Ընկերութեան Վարչութիւնը

Երկրորդ անգամ հրաւիրում է ընկերութեան անդամներին

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

որ տեղի է ունենալու կիրակի, նոյեմբերի 9-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Թիֆլիսի Արտիստիքական ընկերութեան շէնքում։

Զբաղմունքի առարկաներն են. 1) Իսկական և նպաստող անդամների ընտրութիւն։ 2) Անցած տարվայ հաշիւ և վերստուգող յանձնաժողովի զեկուցումն։ 3) Նախահաշիւ առաջիկայ 1903/4 թատրօնական տարվայ համար։ 4) Հրահանգ տիկին Մ. Մակարեանի անվան մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի համար և այդ յանձնաժողովի անդամների ընտրութիւն։ 5) Վարչութեան երկու անդամների և երեք փոխանդամների ընտրութիւն։ 6) Վերստուգող յանձնաժողովի երեք անդամների և երկու փոխանդամների ընտրութիւն։ 7) Ընթացիկ գործեր։

Ժողովին մասնակցելու իրաւունք ունեն ընկերութեան բոլոր անդամները, որոնք տուել են առաջին տարվայ անդամավճարը։

Ընկերութեան անդամները կարող են նախօրօք ստանալ ժողովին ներկայացվելիք հաշիւը Սուզանաճեանի մագազինում։

Ժողովը կայացած կը համարվի որքան անդամ էլ որ ներկայ գտնվի։
(4-ին, 6-ին 9-ին նոյ.) 2—3

ՊԱՐԻԶԻ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

ՍԱՆՏԱԼ ՄԻԴԻ

ԹՈՅԼԷ ՏՐՎԱԾ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Այս պատիճների մէջ պարունակված զուտ սանտալի էսանցիան բժիշկները խորհուրդ են տալիս գործածել ամօրէի (գաղտնի հիւանդութիւնների) դէմ, կապայ-բալզամի և կուբեբայի փոխարէն։ Նա ներգործում է աւելի արագ, չէ յոգնեցնում ստամոքսը, ոչ մի հոտ չէ պատճառում և ոչնչացնում է փսխումն ու կլուիկը։

Կեղծիքներից խուսափելու համար պահանջեցէք, որ իւրաքանչիւր կապսիւլի վրա սև տառերով դրոշմված կնիքը։

Պահեստը Ռուսաստանի գլխաւոր դեղատներում

(5, 10, 15, 20 և 25) 46—60